

ТАКТИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ БАСКЕТБОЛІСТІВ 14-17 РОКІВ

Андрій Базілевський

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

Постановка проблеми. На даний час вивчення тактичної підготовленості баскетболістів є складним процесом. Даний факт пояснюється недостатньою кількістю методик, які б давали можливість об'єктивно отримувати відповідні показники. До того ж В.М. Платонов [4, с. 20] відзначає значну залежність якості гри спортсменів від показників тактичної підготовленості, тому їх вивчення та аналіз є актуальним напрямком сучасних досліджень. Виходячи з цього нами розроблено спосіб визначення тактичної підготовленості баскетболістів на базі їх показників тактичного мислення, ігрової діяльності, та спеціальної рухової підготовленості [2, с. 90].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Процес управління техніко-тактичною майстерністю спортсменів у ігрових командних видах спорту є багатокомпонентним [4, с. 208]. Зокрема, система оцінки тактичної підготовленості у цьому процесі має велике значення у силу свого взаємозв'язку з моделюванням, прогнозуванням та системою засобів спеціального спрямування. Відмічено, що її удосконалення дозволить покращити як окремі процеси управління техніко-тактичною діяльністю окремих спортсменів чи команди, так і систему управління спортивною підготовкою в цілому.

Провідні спеціалісти теорії спорту відмічають, що техніко-тактична підготовленість є елементом, який інтегрує у собі ключові компоненти процесу підготовки і напряду впливає його побудову [3, С. 102-108]. Це у повній мірі стосується і баскетболу, оскільки тактична підготовленість гравця передбачає найбільш раціональний спосіб використання технічного арсеналу дій у конкретній ситуації, який забезпечує досягнення результату при мінімальних енергозатратах організму. До того ж, тактична підготовленість прямо пов'язана з технічною підготовленістю.

Тому, очевидним є те, що удосконалення системи оцінки тактичної підготовленості гравців дозволить оптимізувати процес управління техніко-тактичної діяльності та підвищити рівень ефективності гри баскетболістів.

Формулювання мети та завдань роботи. Мета роботи полягає у вивченні рухової підготовленості, ігрової діяльності і тактичного мислення юних баскетболістів та на їх основі визначити показники їх тактичної підготовленості.

Методи та організація дослідження. Дослідження проводилися на базі ДЮСШ при баскетбольному клубі «Черкаські мавпи», у яких брали участь 51 спортсменів 14-17 років. Кожна вікова група налічувала від 12 до 14 юнаків. Усі досліджувані на момент обстеження були практично здоровими.

Для визначення показників рухових здібностей були використані тести запропоновані Л.П. Сергієнко [5, с. 202]. Дані тактичного мислення баскетболістів визначалися за допомогою автоматизованої комп'ютерної програми «BASKETTEST» [1]. Ефективність ігрової діяльності баскетболістів визначалися за методикою запропованою В.А. Темченком [6, С. 86-92].

Результати досліджень та їх обговорення

Для визначення загального рівня спеціальної рухової підготовленості баскетболістів нами проведено тестування їх координаційних здібностей [5, с. 202], на базі яких розроблені оцінні таблиці для визначення рівня розвитку цих здібностей [2, с. 175]. У результаті отриманих даних ми встановили, що від 14 до 17 років загальний рівень спеціальної рухової підготовленості гравців істотно не відрізнявся у досліджуваних вікових групах ($p > 0,05$).

III. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

У результаті обробки ігрових протоколів баскетболістів 14-17 років, відповідно до методики В.А Темченка встановлено [6, С. 86-92] (табл 1),

що у період з 14 до 15 років кількісні характеристики ігрової діяльності спортсменів не мали істотних приростів ($p > 0,05$). Достовірні їх зміни спостерігалися від 15 до 16 років, де приріст склав 2,68 %, ($p < 0,05$). З 16 до 17 років зміни були на рівні 1,85 %, що не відповідало статистичній достовірності ($p > 0,05$).

Таблиця 1

Зміни показників ігрової діяльності юних баскетболістів ($M \pm m$)

Вік	n	Кількісні показники (%)	Якісні показники (%)	Інтегральний коефіцієнт корисної дії спортсмена (%)
14	14	7,52±1,55	2,86±0,75	100,11±7,04
15	13	9,25±0,35	3,93±1,34	117,65±9,24
16	12	11,93±1,15*	4,67±1,04	131,34±10,08
17	12	13,78±1,43	6,99±0,17*	176,86±10,18*

Примітка. * – достовірність різниці з попередньою віковою групою ($p < 0,05$)

Загальний приріст кількісних показників ігрової діяльності баскетболістів з 14 до 17 років склав 6,26 %.

При визначенні якісних показників ігрової діяльності (ЯПД) юних баскетболістів нами встановлено, що в період з 14 до 16 років, відмічалася лише тенденція до підвищення відповідних показників ігрової діяльності ($p > 0,05$). Позитивні достовірні зрушення ЯПД баскетболістів спостерігалися від 16 до 17 років де приріст склав 2,32 % ($p < 0,05$).

Тобто, вікові зміни показників якості ігрової діяльності баскетболістів 14-17 років характеризувалися одним періодом істотних приростів, при загальному покращенні відповідних даних у вікових групах дослідження – на 4,13 %.

У результаті визначення інтегрального коефіцієнта корисної дії спортсменів (ІККДС) нами встановлено, що від 14 до 16 років достовірних змін між групами дослідження не виявлено ($p > 0,05$). Але з 16 до 17 років, де різниця відповідного показника становила 45,52 %, приріст був значним ($p < 0,05$).

Використовуючи автоматизовану методику контролю тактичного мислення баскетболістів «BSKETTEST» [1], ми отримали коефіцієнт тактичного мислення у нападі та захисті (табл 2).

Таблиця 2

Показники контролю тактичного мислення у нападі та захисті юних баскетболістів ($M \pm m$)

Вік (роки)	Коеф. тактичного мислення (%)	
	напад	захист
14 n=14	56,21±1,33	60,61±1,53
15 n=13	60,33±1,97	65,18±1,28*
16 n=12	65,21±1,54	67,35±2,05
17 n=12	69,95±1,38*	73,54±1,87*

Примітка. * – достовірність різниці з попередньою віковою групою ($p < 0,05$).

Отримані дані свідчили, що від 14 до 17 років тактичне мислення баскетболістів у нападі покращилося на 13,74 % ($p < 0,05$). При цьому також спостерігалися достовірні зміни і між віковими групами. А саме з 16 до 17 років відповідний коефіцієнт покращився з 65,21±1,54 % до 69,95±1,38 % ($p < 0,05$). Що стосується коефіцієнта тактичного мислення у захисті (КТМЗ), то загальна картина його вікових змін дещо відрізнялася. Так, від 14 до 17 років тактичне мислення у захисті мало два періоди значних приростів – з 14 до 15 років (з 60,61±1,53 % до 65,18±1,28 %,

III. НАУКОВИЙ НАПРЯМ

відповідно) та з 16 до 17 років (з $67,35 \pm 2,05$ % до $73,54 \pm 1,87$ %, відповідно), ($p < 0,05$). Між іншими віковими групами спостерігалася лише тенденція до покращення ($p > 0,05$).

Використовуючи розроблений спосіб визначення тактичної підготовленості баскетболістів [2, с. 90] ми встановили (рис. 1), що від 14 до 17 років тактична підготовленість баскетболістів у нападі покращилася з $266,18 \pm 35,61$ у.о. до $413,51 \pm 54,76$ у.о., а саме на 147 у.о., ($p < 0,05$). Але також зазначимо, що достовірних змін між досліджуваними віковими групами нами не виявлено ($p > 0,05$).

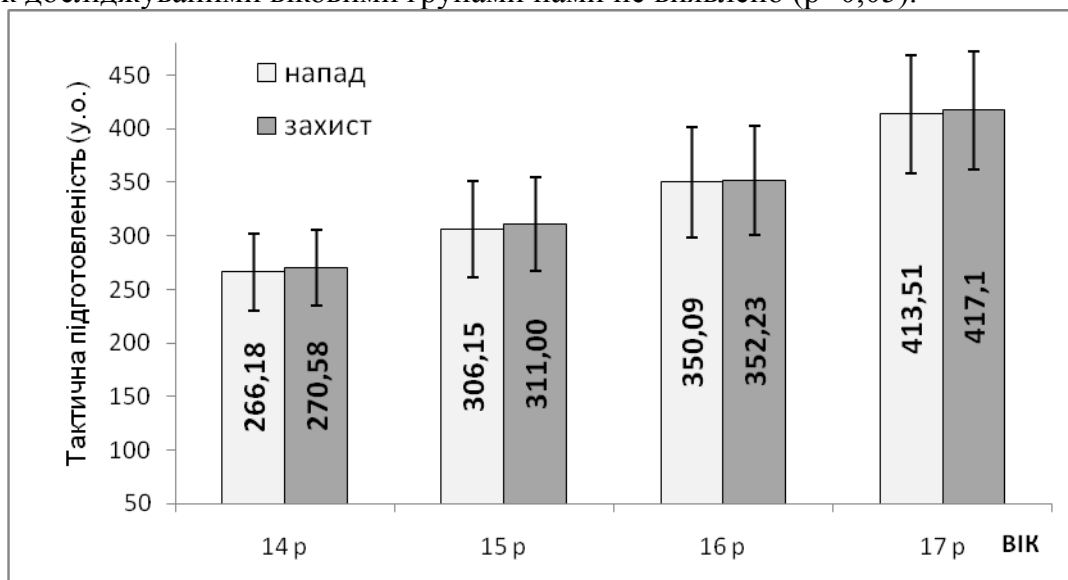

Рис. 1. Вікові зміни тактичної підготовленості баскетболістів 14-17 років.

Вивчаючи тактичну підготовленість юних баскетболістів у захисті ми виявили їх подібні зміни до відповідних у нападі. А саме, значне покращення від 14 до 17 років з $270,58 \pm 35,58$ у.о. до $417,10 \pm 54,75$ у.о., де приріст складав – $146,52$ у.о., ($p < 0,05$), та відсутність значних приростів між віковими групами ($p > 0,05$).

Висновки і перспективи подальших досліджень.

1. Загальний рівень спеціальної рухової підготовленості у баскетболістів від 14 ($2,00 \pm 0,18$ у.о.) до 17 років ($2,08 \pm 0,19$ у.о.) є практично незмінним ($p > 0,05$).

2. Якісні показники ігрової діяльності, інтегральний коефіцієнт корисної дії баскетболістів і тактичне мислення у нападі не мали значних вікових приростів з 14 до 17 років ($p > 0,05$).

3. Значні прирости якості ігрової діяльності, тактичного мислення спостерігалися між віковими групами 16 та 17 років ($p < 0,05$).

4. Тактична підготовленість баскетболістів 14-17 років покращується з набуттям ігрового досвіду, поступово, без значних вікових змін ($p > 0,05$).

Перспективи подальших досліджень полягають у загальному вивченні вікових змін тактичної підготовленості баскетболістів 10-17 років та їх аналізі.

ЛІТЕРАТУРА

1. А. с. 43448 Україна. Комп'ютерна програма «BASKETTEST» / І. Д. Глазирін, А. Г. Базілевський, М. М. Поліщук. – № 43448; заявл. 23.02.12; опубл. 23.04.12.
2. Базілевський А.Г. Індивідуальна тактична підготовка юних баскетболістів у річному циклі тренування з використанням інтерактивних технологій: дис. канд. наук з фіз. вих і спорту: 20.00.01 / Андрій Григорович Базілевський – Черкаси, 2012, - 185 с.
3. Козіна Ж.Л. Взаємозв'язок між точністю кидків, спеціальною фізичною підготовленістю і кінестетичною чутливістю баскетболісток високого класу / Ж.Л.

- Козіна // Педагогічні основи навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах освіти України: Збірник наукових праць за матеріалами конференції: „Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка”, ЛДІКМ, Обл.метод.каб.учб.закладів, Харків, СТИЛЬ-ІЗДАТ, 2004.-С. 102-108.
4. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения : [учебник для студ. высших учеб. заведений физ. воспитания и спорта] / В. Н/ Платонов. – К. : Олимпийская литература, 2004. – 808 с.
 5. Сергієнко Л.П. Тестування рухових здібностей школярів / Леонід Прокопович Сергієнко. – Київ: "Олімпійська література", 2001. – 440 с.
 6. Темченко В.А. Модель и анализ спортивных игр с ограниченным временем продолжения матча / В.А. Темченко // Физическое воспитание студентов творческих специальностей. Сб. научн. тр. под ред. проф. Ермакова С.С.. – Харьков:ХГАДИ (ХХПИ), 2007. № 1. – 172 с.

АНОТАЦІЇ

ТАКТИЧНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ БАСКЕТБОЛІСТІВ 14-17 РОКІВ

Андрій Базілевський

Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького

У статті піднімається проблематика визначення тактичної підготовленості баскетболістів та об'єктивної її оцінки. Для реалізації поставлених завдань нами проведені дослідження та представлені результати спеціальної рухової підготовленості, якості ігрової діяльності і тактичного мислення баскетболістів 14-17 років. На базі отриманих даних були визначені та проаналізовані показники тактичної підготовленості юних баскетболістів.

Ключові слова: спеціальна рухова підготовленість, якість ігрової діяльності, тактичне мислення, тактична підготовленість, юні баскетболісти.

ТАКТИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВЛЕННОСТЬ БАСКЕТБОЛИСТОВ 14-17 ЛЕТ

Андрей Базилевский

Черкасский национальный университет имени Б. Хмельницкого

В статье поднимается проблема определения тактической подготовленности баскетболистов и объективной её оценки. Для реализации поставленных задач нами проведены исследования и представлены результаты специальной двигательной подготовленности, качества игровой деятельности и тактического мышления баскетболистов 14-17 лет. На базе полученных данных были определены и проанализированы показатели тактической подготовленности юных баскетболистов.

Ключевые слова: специальная двигательная подготовленность, качество игровой деятельности, тактическое мышление, тактическая подготовленность, юные баскетболисты.

TACTIC PREPAREDNESS OF BASKETBALL PLAYERS AGED 14-17

Andriy Bazilevskyi

Cherkasy Bohdan Khmelnytskyi National University

The article considers the problem of determining the tactic preparedness of basketball players and its objective assessment. To implement the tasks set, we have conducted a research and presented the results of a special motor preparedness, game quality and tactic thinking of basketball players aged 14-17. The indices of tactic preparedness of young basketball players are determined and analyzed on the basis of the obtained data.

Key words: special motor preparedness, game quality, tactic thinking, tactic preparedness, young basketball players.